

Memòria explicativa i detallada de l'activitat per a la qual se sol·licita la subvenció

Títol de l'activitat: TALLER D'ESPAI LINGÜÍSTIC PERSONAL (TELP)

Fitxa tècnica

- **Descripció:** Curs de formació en recursos i estratègies psicològiques, orientat a augmentar la probabilitat d'adoptar el català com a llengua vehicular.
- **Objectiu:** Desenvolupar recursos conductuals d'afrontament assertiu de les situacions de conflicte lingüístic, per tal de maximitzar la probabilitat que les persones catalanoparlants mantinguin la llengua davant d'interlocutors parlants d'altres idiomes.
- **Duració:** Tallers: 12 ; Formació de dinamitzadors: 20 hores
- **Grups:** Fins a 40 persones, en dos grups
- **Infraestructura:** Dues aules amb pissarra

Introducció

La cultura catalana es troba sotmesa a una minorització sistemàtica que, en l'àmbit lingüístic, es materialitza en el procés de substitució del català per l'espanyol, el francès o l'italià. Indubtablement, la possible reversibilitat d'aquest procés ha de vertebrar-se des de diversos nivells d'actuació, des de l'àmbit de les responsabilitats polítiques, fins al dels parlants individuals. Sense pretendre que siga el més important, l'últim nivell a què podem baixar, a l'hora d'entendre i actuar sobre el procés de substitució lingüística és el de la persona que parla la llengua. Finalment, totes les accions, iniciades des de qualsevol instància (incloent-hi normatives legals, models de conducta, etc.), han de passar el filtre del parlant individual, que triarà una o altra llengua per a expressar-se en un context determinat. Per tant, una de les formes d'incidir en aquest procés, és actuar directament sobre les aptituds i actituds de les persones, quan afronten situacions de conflicte lingüístic.

És important constatar que la submissió lingüística és una pràctica habitual entre les persones catalanoparlants, amb certa independència del seu nivell de consciència lingüística. No només les persones fortament desnacionalitzades fan una renúncia habitual de la seua llengua, en favor de la llengua dominant, sinó que, fins i tot entre persones ben compromeses amb la llengua trobem freqüents exemples de submissió lingüística.

Pensem –per tant- que no es tracta únicament d'una qüestió de consciència, sinó que hi intervenen factors de caràcter individual, com ara els recursos d'afrontament del conflicte en general, i del conflicte lingüístic en particular, que les persones posseeixen. Si optimem aquests recursos, millorarem la competència dels parlants per a afrontar les situacions socials, contribuint així a augmentar la probabilitat que opten pel català a l'hora de comunicar-se en qualsevol situació.

Objectius

La nostra intenció és contribuir a l'adopció del català com a llengua vehicular, des de la nostra perspectiva acadèmica i professional, que és la Psicologia. Pretenem, concretament desenvolupar recursos individuals d'afrontament assertiu, per tal de millorar l'eficàcia personal en la resolució de les situacions de conflicte lingüístic.

Això implica:

1. Identificar i diferenciar les distintes situacions de conflicte lingüístic que poden produir-se al nostre territori.
2. Desenvolupar estratègies personals per afrontar-les.
3. Aprendre a minimitzar les conseqüències desagradables d'afrontar una situació de conflicte lingüístic.
4. Desenvolupar i consolidar un discurs (arguments, idees, maneres d'exposar-les) sòlid que permeti mantenir i/o incrementar el convenciment de la utilitat i conveniència de mantenir el català quan parlem amb persones no catalanoparlants.

El TELP s'adreça a:

Persones catalanoparlants que poden actuar com a models de conducta lingüística per a unes altres, a diferents nivells. Considerem que la manca de models adequats de fidelitat lingüística és un greu inconvenient per a que nos parlants adoptem la nostra llengua com a vehicular. Així doncs, ens sembla imprescindible que els líders socials aprenguen recursos per a mantenir la fidelitat lingüística (i a l'hora, el seu benestar), i puguin així actuar com a models útils per a les persones sobre les quals exerceixen la seua influència.

Metodologia

El TELP es desenvolupa segons un mètode de treball interactiu, amb un elevat nivell de participació dels assistents, en totes les sessions. Utilitzem recursos procedents del teatre, la Teràpia de Conducta i de la Psicologia de l'Esport, per a intervenir als tres nivells d'anàlisi del comportament: el fisiològic, el cognitiu i el motor.

Treballem amb grups de fins a 20 persones*, en sessions teoricopràctiques de duració variable, en funció de les necessitats dels grups.

* El taller l'imparteixen, habitualment, dos psicòlegs. Això permet comptar amb grups de fins a 40 persones, que se subdivideixen en dos de 20.

Infraestructura necessària

- Un espai per a reunir-se, amb taules, cadires i una pissarra. Dos espais, si és un grup de més de 20 persones.
- Opcionalment, podem comptar amb altres mètodes audiovisuals (canó de projecció, projector de transparències o diapositives), que no són, però, imprescindibles.

Material

- Els assistents disposaran d'una carpeta amb:
  - Informació detallada sobre les lleis i reglaments específics que emparen el nostre dret a expressar-nos en català, en cadascun dels contextos en què ens movem habitualment (establiments públics, institucions, universitat, etc.).
  - Material gràfic de treball per al desenvolupament de les sessions i per a treballar individualment, després de la finalització del taller.

Continguts

El taller comença amb una explicació que pretén aportar els coneixements teòrics necessaris per a entendre com s'aprèn i es manté la submissió lingüística. Des del punt

de vista de l'anàlisi funcional de la conducta (AFC), les conseqüències positives i negatives derivades de cadascuna de les opcions possibles, governaran el comportament de la persona en el futur immediat. Així, el fet que parlar català aboca, amb molta més probabilitat, a situacions de conflicte lingüístic (que solen resultar aversives per al subjecte), fa que la probabilitat de tornar a fer-ho disminueixi a mesura que augmenten les repeticions de la seqüència *ús del català-situació de conflicte-malestar associat*. La comprensió dels mecanismes que regulen aquesta conducta facilitarà l'abordatge d'estratègies conductuals encaminades a modificar la probabilitat d'ocurrència en favor del català.

Així mateix, analitzem les distintes situacions de conflicte lingüístic, que poden abordar-se de maneres diferents, en funció d'algunes característiques com ara, el tipus de relació existent entre els interlocutors, les conseqüències previsibles de la interacció, o el grau d'implicació emocional que ens provoca.

Alguns condicionants importants de la conducta tenen a veure amb factors contextuals, com els esmentats, i la situació actual és que una majoria de catalanoparlants practiquen la submissió lingüística, en molt diverses situacions socials, fins i tot quan les condicions (nivell jeràrquic, context, etc.) els són més favorables. La descripció i classificació de les diverses situacions de conflicte lingüístic ajudarà a facilitar l'adopció de noves estratègies per a la selecció i emissió de respostes (conductes) distintes i més ajustades a les característiques de cada situació.

També s'hi analitzen els prejudicis i tòpics més habituals respecte a l'ús social del català ('mala educació', 'actitud excloent', 'radicalisme'...), amb l'objectiu de contribuir a generar un discurs sòlid i desacomplexat que ens permetrà d'abordar les situacions de conflicte amb convicció i naturalitat.

A partir d'aquest coneixements, el taller se centra en la pràctica interactiva de recursos i estratègies d'afrontament i resolució de les diverses situacions en què podem trobar-nos amb persones no catalanoparlants. Això es fa mitjançant tècniques de dinàmica de grups (jocs, dramatitzacions, anàlisi de les situacions...).

En resum, podem dir que definir l'espai lingüístic personal implica disposar de recursos per afrontar aquestes situacions, i ser capaços de mantenir el català, sense experimentar malestar, i sense sotmetre'ns, automàticament, a la llengua de l'interlocutor/a.

Bibliografia bàsica

- Suay, F. i Sanginés, G. (2004). Un model d'anàlisi i intervenció en la submissió lingüística. *Anuari de Psicologia*, 9 (1): 95-110 (disponible a www.telp.lateneu.org)
- Suay, F. i Sanginés, G. (2004). L'espai lingüístic personal, en Q. Gibert i altres: El despertar dels Països Catalans. Barcelona: La Busca

Personal

Per a grups de fins a 20 persones, pot haver-hi un sol ponent o dinamitzador, que hauria de ser una persona amb formació en psicologia. Amb grups més grans, en calen dos, i la segona persona pot no ser psicòloga, sempre que hagi rebut formació específica per a dinamitzar el TELP.

Estructura dels cursos

Ens plantejgem de fer dos tipus de cursos:

- (a) Tallers de 12 hores orientats a (1) dotar de recursos els assistents, i (2) seleccionar persones amb un perfil adequat per convertir-se en dinamitzadors de futurs tallers. A partir de la tercera edició d'aquests tallers, podrem passar a
- (b) Cursos de formació de dinamitzadors (20 hores), orientats a capacitar algunes persones per a impartir més tallers. Aquestes haurien de ser persones, preferiblement amb formació en psicologia*, que ja hàgin assistit a un taller. Després del curs de formació n'assistiran a un/s altre/s, com a ajudants dels dinamitzadors. D'aquesta manera, treballant sota supervisió, podrien capacitar-se per impartir successives edicions del taller, tot comptant amb la nostra supervisió i assessorament. Això permetrà d'expandir la iniciativa amb més eficàcia.

(*) Nota: No cal que totes les persones que vulguin formar-se com a dinamitzadores del taller siguin psicòlogues. Únicament considerem imprescindible que, en cada edició del TELP hi hagi un psicòleg, per tal de garantir que les explicacions relatives als mecanismes d'aprenentatge de la submissió lingüística, i de descondicionament d'aquesta conducta, siguin explicats i ensenyats adequadament. El segon dinamitzador, en cada edició, pot ser una persona sense formació reglada en psicologia, a condició que hagi assistit a diversos tallers, primer com a assistent, i després com a ajudant.

Planificació: fases en l'aplicació del projecte

1ª Fase: 3 tallers de 12 hores

- Objectius: (1) Formar 120 persones. (2) Seleccionar entre 12 i 15 candidats a dinamitzadors

2ª Fase: un curs de formació de dinamitzadors

- Objectiu: Capacitar 15 a 30 persones per a dinamitzar successius tallers

3ª Fase: realització simultània de tallers

- Objectiu: Fer 6 noves edicions del TELP, a càrrec dels nous dinamitzadors, amb supervisió.

Pressupost de l'activitat

- Honoraris dinamitzadors: 50 €/hora
- Viatges: 70 € / persona (Euromed València-Barcelona, classe turista)

Notes:

- (1) En els tallers normals, si hi ha menys de 20 persones inscrites, només caldria desplaçar un professor/a. Amb més de 20, en calen dos.
- (2) En el curs de formació de dinamitzadors/es seria convenient disposar dels dos professors, en qualsevol cas.